

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัย เรื่อง บทบาทของกานันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ครอบคลุมสาระสำคัญต่าง ๆ คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของกานันและผู้ใหญ่บ้านใน 3 ด้าน คือ การประชาสัมพันธ์ การประสานงาน และการควบคุมและติดตามผล ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของกานันและผู้ใหญ่บ้านใน 3 ด้าน คือ การประชาสัมพันธ์ การประสานงาน และการควบคุมและติดตามผล ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน ในจังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานของการวิจัย

บทบาทของกานันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตาม การรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน ในจังหวัด นครราชสีมา แตกต่างกันทุกด้าน คือ

1. ด้านการประชาสัมพันธ์
2. ด้านการประสานงาน
3. ด้านการควบคุมและติดตามผล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กานันและผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน ในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 785 คน แยกเป็นกานันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 360 คน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอก โรงเรียนอำเภอ จำนวน 25 คน และประชาชน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยจัดทำเป็น 3 ฉบับ แต่ละฉบับมี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของกานันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรม การนอกระบบโรงเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมด้วยผู้ช่วยผู้วิจัย โดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบ สอบถาม ซึ่งเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์ได้จำนวน 780 ฉบับ แยกเป็นกานันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 359 ฉบับ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จำนวน 24 ฉบับ และ ประชาชน จำนวน 397 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science --> : SPSS-X) ดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

4.2 บทบาทของกายนั้และผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการนอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทของกายนั้และผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการนอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า F และทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Test)

สรุปผลการวิจัย

งานการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. กายนั้และผู้ใหญ่บ้านที่ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 359 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 346 คน คิดเป็นร้อยละ 94 มีอายุระหว่าง 36-50 ปี มากที่สุดจำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 63 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 39 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 19 คน หรือร้อยละ 5.3 และมีการศึกษาระดับอื่น ๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.6 และมี

ประสบการณ์ในการร่วมประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีจำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3

2. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 24 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 17 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 มีอายุระหว่าง 36-50 ปี เป็นส่วนมากคือร้อยละ 70.8 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 70.8 มีประสบการณ์ในการทำงานการศึกษานอกโรงเรียน 11 ปีขึ้นไป เป็นส่วนใหญ่อีกจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 และเข้าร่วมประชุมประจำเดือนกักันและผู้ใหญ่ว่างทุกเดือน ร้อยละ 70.8 คือ จำนวน 17 คน

3. ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 397 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 211 คน หรือร้อยละ 53.1 มีอายุระหว่าง 14-24 ปี มากที่สุดร้อยละ 54.7 คือ จำนวน 217 คน มีการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นส่วนใหญ่อีกจำนวน 191 คน หรือร้อยละ 48.1 และมีอาชีพรับจ้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.8 รองลงมาคือทำไร่ ทำนา ร้อยละ 28.5

ตอนที่ 2 บทบาทของกักันและผู้ใหญ่ว่างที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน มีดังต่อไปนี้

พิจารณาโดยรวม

บทบาทของกักันและผู้ใหญ่ว่างที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($X = 3.00$) ด้านการประสานงาน ($X = 2.95$) และด้านการควบคุมและติดตามผล ($X = 2.85$)
พิจารณาตามการรับรู้ของแต่ละกลุ่ม มีดังนี้

1. กักันและผู้ใหญ่ว่างมีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในบทบาทแต่ละด้านเรียงลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($X = 3.30$) ด้านการประสานงาน ($X = 3.25$) ด้านการควบคุมและติดตามผล ($X = 3.16$) จำนวนตามบทบาทและประเภทของกิจกรรม ดังนี้

บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งด้านอุทยานแห่งชาติปานกลาง เมื่อจำแนกเป็น
รายกิจกรรมพบว่า

กิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ มีการประชาสัมพันธ์
โดยรวมทุกชื่ออุทยานแห่งชาติปานกลาง แต่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากิจกรรมอื่น เมื่อพิจารณา
รายชื่อพบว่า การใช้หอกระจายข่าวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการแจกเอกสารมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า
ชื่ออื่น

กิจกรรมการพัฒนากิจกรรมทางด้านอาชีพ มีการประชาสัมพันธ์โดยรวมอุทยานแห่งชาติ
ปานกลาง ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าชื่ออื่นคือการใช้หอกระจายข่าว ส่วนชื่ออื่น ๆ อุทยานแห่งชาติปานกลาง

กิจกรรมการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร มีการประชาสัมพันธ์อุทยานแห่งชาติ
ปานกลางเช่นกัน ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าชื่ออื่น ๆ คือ การใช้หอกระจายข่าว ส่วนชื่อที่มีค่าเฉลี่ย
น้อยกว่าชื่ออื่น ๆ คือ แจกเอกสาร

บทบาทด้านประสานงาน รวมทั้งด้านอุทยานแห่งชาติปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็น
รายกิจกรรมพบว่า

กิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ มีการประชาสัมพันธ์
ผอุทยานแห่งชาติปานกลาง ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอุทยานแห่งชาติมาก คือ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน
งานแก่ครูประจำกลุ่ม เช่น ดูแลให้ความปลอดภัย เป็นต้น ส่วนชื่ออื่น ๆ อุทยานแห่งชาติปานกลาง

กิจกรรมการพัฒนากิจกรรมทางด้านอาชีพ มีการประสานงานอุทยานแห่งชาติปานกลางทุก
ชื่อ ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแก่วิทยากรวิชาชีพ เช่น ดูแลให้
ความปลอดภัย เป็นต้น ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ จัดหาสถานที่เพื่อใช้ในการอบรมวิชาชีพ

กิจกรรมการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร มีการประชาสัมพันธ์โดยรวมอยู่
อุทยานแห่งชาติปานกลาง ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือติดต่อให้เจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ
ศึกษานอกโรงเรียน ประเภทการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ชาวบ้าน ชื่อที่มีค่าเฉลี่ย
น้อยกว่าชื่ออื่น ๆ คือ ทำการสำรวจรายชื่อผู้มีความรู้ความชำนาญท้องถิ่น เช่น หมอเพลง ช่าง
จักสาน เป็นต้น

บทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล รวมทั้งด้านอุทยานแห่งชาติปานกลาง เมื่อจำแนก
เป็นรายกิจกรรมพบว่า

กิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ มีการควบคุมและติดตามผล โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ศูนย์การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ เช่น ตรวจเยี่ยมการพบกลุ่มของนักศึกษาทางไกล ส่วนข้อรายงานผลของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญต่อศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

กิจกรรมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ มีการควบคุมและติดตามผล โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วัสดุคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ร่วมสรุปผลการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ

กิจกรรมการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร มีการควบคุมและติดตามผล โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศูนย์การจัดตั้งแหล่งความรู้ในท้องถิ่น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ รายงานผลของการจัดบริการแหล่งความรู้ต่อศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

2. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีการรับรู้บทบาทของกานันและผู้นำหมู่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน บทบาทแต่ละด้านเรียงลำดับมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 3.44$) ด้านการประสานงาน ($\bar{x} = 3.41$) ด้านการควบคุมและติดตามผล ($\bar{x} = 2.54$) จำนวนตามบทบาทและประเภทของกิจกรรมดังนี้

บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อจําแนกเป็นรายกิจกรรมพบว่า

กิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีการรับรู้ว่ากานันและผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชักชวนให้ชาวบ้านศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ การประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการแจกเอกสาร

กิจกรรมการพัฒนากิจกรรมทางด้านอาชีพ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอมีการรับรู้ว่ากานันและผู้นำหมู่บ้าน มีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์
ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาก คือ ชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมอบรมวิชาชีพกับศูนย์
บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และการประชาสัมพันธ์ด้วยการแจกเอกสารมีค่าเฉลี่ย
น้อยกว่าข้ออื่น ๆ

กิจกรรมการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอก
โรงเรียนอำเภอมีการรับรู้ว่ากานันและผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ โดยรวมทุกข้ออยู่
ในเกณฑ์มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เป็นตัวอย่างงานการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้และการ
ประชาสัมพันธ์ด้วยวีซีดีแจกเอกสารมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

บทบาทด้านการประสานงาน รวมทั้งด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาจากแนว
เป็นรายกิจกรรมพบว่า

กิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ หัวหน้าศูนย์บริการการ
ศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีการรับรู้ว่ากานันและผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทด้านการประสานงาน โดยรวม
ทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ติดต่อให้เจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้ด้านการ
จัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ ทำการสำรวจรายชื่อ
ผู้ไม่รู้หนังสือ

กิจกรรมการพัฒนากิจกรรมทางด้านอาชีพ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอมีการรับรู้ว่ากานันและผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทด้านการประสานงาน โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์
มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อาทวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแก่วิทยากรวิชาชีพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ย
น้อยกว่าข้ออื่น คือ ทำการสำรวจความต้องการการด้านการพัฒนากิจกรรมทางด้านอาชีพของชาวบ้าน

กิจกรรมการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอก
โรงเรียนอำเภอมีการรับรู้ว่ากานันและผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทด้านการประสานงาน โดยรวมทุกข้ออยู่
ในเกณฑ์ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ๆ คือติดตามมาให้เจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับ
การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ประเภทการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ชาวบ้าน ข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ สำรวจรายชื่อผู้มีความรู้ความชำนาญในท้องถิ่น เช่น หมอเพลง
ช่างจักสาน เป็นต้น

บทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล รวมทั้งด้านอยู่ในเขตพื้นที่ปานกลาง เมื่อพิจารณาจากเนกเป็นรายกิจกรรมพบว่า

กิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาเอกโรงเรียนอาเภอมีการรับรู้ว่าการันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล โดยรวมทุกข้ออยู่ในเขตพื้นที่ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือรายงานผลของการจัดการศึกษาเอกโรงเรียนสายสามัญต่อศูนย์บริการการศึกษาเอกโรงเรียนอาเภอ โดยวิธีการบอกกล่าวหรือเขียนรายงาน ส่วนข้ออื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันและอยู่ในเขตพื้นที่ปานกลาง

กิจกรรมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาเอกโรงเรียนอาเภอมีการรับรู้ว่าการันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล โดยรวมทุกข้ออยู่ในเขตพื้นที่ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในเขตพื้นที่มาก คือ ดูแลการจัดการศึกษาเอกโรงเรียนสายอาชีพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ การรายงานผลการจัดการศึกษาเอกโรงเรียนสายอาชีพต่อศูนย์บริการการศึกษาเอกโรงเรียนอาเภอ

กิจกรรมการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาเอกโรงเรียนอาเภอมีการรับรู้ว่าการันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล โดยรวมทุกข้ออยู่ในเขตพื้นที่ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ดูแลการจัดตั้งแหล่งความรู้ในท้องถิ่น เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ การทำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการาเห็นและการรับบริการแหล่งความรู้

3. ประชาชน มีการรับรู้บทบาทของกานันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกกระบบโรงเรียน ในบทบาทแต่ละด้านเรียงลำดับมากไปหาโดยดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 2.68$) ด้านการประสานงาน ($\bar{x} = 2.65$) ด้านการควบคุมและติดตามผล ($\bar{x} = 2.54$) จากเนกตามบทบาทและประเภทของกิจกรรมดังนี้

บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งด้านอยู่ในเขตพื้นที่ปานกลาง เมื่อจากเนกเป็นรายกิจกรรมพบว่า

กิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ ประชาชนมีการรับรู้ว่าการันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ โดยรวมทุกข้ออยู่ในเขตพื้นที่ปานกลาง ข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชักชวนให้ชาวบ้านศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าชื่ออื่น ๆ คือ แจกเอกสาร

กิจกรรมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ประชาชนมีการรับรู้ว่าการกินและผู้ใหญ่วัยมีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคืออาชีพกระจายข่าว ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าชื่ออื่น ๆ คือ แจกเอกสาร

กิจกรรมการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนมีการรับรู้ว่าการกินและผู้ใหญ่วัยมีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ใช้หอกระจายข่าว ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าชื่ออื่น ๆ คือ แจกเอกสาร

บทบาทด้านการประสานงาน รวมทั้งด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อจําแนกเป็นรายกิจกรรมพบว่า

กิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ ประชาชนมีการรับรู้ว่าการกินและผู้ใหญ่วัยมีบทบาทด้านการประสานงาน โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลางชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทหาการสำรวจรายชื่อผู้ไม่รู้หนังสือในหมู่บ้าน ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ จัดหาสถานที่ในการพบกลุ่มของนักศึกษาทางไกล

กิจกรรมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ประชาชนมีการรับรู้ว่าการกินและผู้ใหญ่วัยมีบทบาทด้านการประสานงาน โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแก่วิทยากรวิชาชีพ ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าชื่ออื่น ๆ คือ จัดหาสถานที่เพื่อใช้ในการอบรมวิชาชีพ

กิจกรรมการศึกษาเพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนมีการรับรู้ว่าการกินและผู้ใหญ่วัยมีบทบาทด้านการประสานงาน โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ติดต่อให้ผู้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องต่าง ๆ มาให้ความรู้แก่ชาวบ้าน ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าชื่ออื่น ๆ คือ ทหาการสำรวจรายชื่อผู้มีความรู้ความชำนาญท้องถิ่น

บทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล รวมทั้งด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง จําแนกเป็นรายกิจกรรมพบว่า

กิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ ประชาชนมีการรับรู้ว่าการกินและผู้ใหญ่วัยมีบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ชื่อ

ที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ๖ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ รายงานผลการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

กิจกรรมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ประชาชนมีการรับรู้ว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นคือ คู่มือการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ เช่น ตรวจเยี่ยมเมื่อมีการจัดกิจกรรมวิชาชีพ เป็นต้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ รายงานผลของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ

กิจกรรมการศึกษา เพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนมีการรับรู้ว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล โดยรวมทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ควบคุมการจัดส่งหนังสือพิมพ์สำหรับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ การรายงานผลของการจัดบริการแหล่งความรู้ต่อศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน ในจังหวัดนครราชสีมา

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการประสานงาน และด้านควบคุมและติดตามผล ดังนี้

กลุ่มกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีค่าระดับการรับรู้สูงกว่ากลุ่มประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้านเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

กลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีค่าระดับการรับรู้สูงกว่ากลุ่มประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนกลุ่มก้านและผู้ใหญ่วัย มีค่าระดับการรับรู้ไม่แตกต่างกับกลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนอาเภอ ทุกด้าน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลเรื่อง บทบาทของก้านและผู้ใหญ่วัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาอเภอ
และประชาชน ในจังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. การอภิปรายผลในภาพรวม

1.1 ก้านและผู้ใหญ่วัย หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาอเภอ
และประชาชน มีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของก้านและผู้ใหญ่วัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนอยู่ปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อยดังนี้ คือ การ
ประชาสัมพันธ์ ($X = 3.00$) การประสานงาน ($X = 2.95$) และการควบคุมและติดตามผล
($X = 2.85$)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านพบว่า ก้านและผู้ใหญ่วัย หัวหน้าศูนย์
บริการการศึกษาอเภอ และประชาชน มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้บทบาทของก้าน
และผู้ใหญ่วัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียน ในด้านการประชาสัมพันธ์สูงกว่า
ด้านอื่น ๆ ทั้ง 3 กลุ่ม อาจเป็นเพราะบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์เป็นบทบาทที่ก้านและ
ผู้ใหญ่วัยสามารถทำได้อย่างรวดเร็วภายในหมู่บ้าน ตลอดจนเป็นบทบาทที่สร้างความสัมพันธ์กับ
ชุมชนได้ง่าย กล่าวคือ ก้านและผู้ใหญ่วัยมีความใกล้ชิดกับประชาชนอยู่แล้ว ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จึงสามารถทำได้สะดวก เป็นการนำเสนอข้อมูลให้แก่ประชาชนได้รับรู้เป็นบทบาทที่ที่มองเห็นและรับรู้ได้ง่ายกว่าบทบาทด้านอื่น นอกจากนี้ก้านและผู้ใหญ่วัยยังได้รับการกำชับในเรื่อง
การให้ความร่วมมือกับทางราชการในการประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับ
ประชาชนด้วยวิธีการต่าง ๆ อยู่แล้ว จึงกล่าวได้ว่าบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์เป็นบทบาทที่

ก้านและผู้ใหญ่บ้าน มีความคุ้นเคย และยอมรับว่าเป็นหน้าที่ของตนเองอยู่แล้ว จึงมีผลทำให้ ก้านและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์สูงกว่าบทบาทด้านอื่น

สำหรับบทบาทด้านการประสานงาน ก้านและผู้ใหญ่บ้านมีการปฏิบัติรองลงมา จากบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นเพราะก้านและผู้ใหญ่บ้านได้มีการพบปะพูดคุยจากการ ร่วมประชุมประจำเดือน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง จึงทำให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ให้บริการกับ ประชาชนผู้รับบริการ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนของทางราชการและการเป็นตัวแทนของ ประชาชน ตลอดจนการประสานงานเป็นบทบาทที่สามารถปฏิบัติได้ อย่างต่อเนื่องและควบคู่ ไปกับบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ได้ แต่อาจจะมีขั้นตอนและใช้เวลามากกว่าจึงทำให้ระดับใน การปฏิบัติรองลงมา

ส่วนบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ย ระดับการรับรู้ต่ำกว่าบทบาทด้านอื่น อาจเป็นเพราะก้านและผู้ใหญ่บ้านมีภาระหน้าที่มากมาย จึง อาจไม่สามารถหาเวลาให้กับบทบาทด้านนี้ได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล จำเป็นต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และต้องมีวิธีการที่เหมาะสมซึ่งก้านและผู้ใหญ่บ้านอาจจะยังขาด ความรู้ความเข้าใจงานวิธีการที่ควรปฏิบัติ จากข้อสังเกตของผู้วิจัยที่ได้รับงานการเก็บข้อมูล ก้าน และผู้ใหญ่บ้านได้ให้ความเห็นว่าบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล เป็นบทบาทที่มีความยุ่งยาก งานการปฏิบัติ และคิดว่าการรายงานผลจะต้องเป็นการเขียนรายงานผลเท่านั้น ซึ่งเป็นวิธีการที่ ก้านและผู้ใหญ่บ้านไม่สะดวก จึงอาจเป็นสาเหตุให้ก้านและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทด้านนี้ต่ำกว่า ด้านอื่น ๆ

1.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของก้านและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ และประชาชน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 ด้าน สรุปได้ ดังนี้คือ

1. กลุ่มก้านและผู้ใหญ่บ้าน มีค่าระดับการรับรู้แตกต่างกับกลุ่ม ประชาชนทุกด้าน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. กลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีค่าระดับการรับรู้ความแตกต่างกับกลุ่มประชาชนทุกด้าน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. กลุ่มกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีค่าระดับการรับรู้ไม่แตกต่างกับกลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอทุกด้าน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้ไม่แตกต่างกันคือ กลุ่มกำนันและผู้ใหญ่บ้านกับกลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มนี้ มีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอจากการประชุมประจำเดือน มีโอกาสที่จะได้พูดคุย สือสาร และถ่ายทอดกันได้โดยตรง อีกทั้ง 2 กลุ่มนี้ ยังอยู่ในฐานะของผู้นำบริการจึงทำให้มีการรับรู้ที่ใกล้เคียงกัน ส่วนกลุ่มประชาชนอยู่ในฐานะของผู้รับบริการอาจไม่ได้รับการถ่ายทอดรายละเอียดจากหน่วยงานโดยตรง จึงทำให้มีการรับรู้แตกต่างจากกลุ่มอื่น

2. อภิปรายผลบทบาทรายด้าน

2.1 ด้านการประชาสัมพันธ์ จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีค่าระดับการรับรู้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าบทบาทด้านอื่น ๆ ส่วนการประชาสัมพันธ์ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในทุกกิจกรรม วิธีที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดแต่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือการใช้หอกระจายข่าว ส่วนการเรียกประชุมและการแจกเอกสาร มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหอกระจายข่าวเป็นสื่อที่ใช้ได้สะดวก รวดเร็ว และครอบคลุมพื้นที่ จึงทำให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านใช้หอกระจายข่าวในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนมากกว่าวิธีอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งอรุณ อุดมศิลป์ (2536) ได้กล่าวถึงการประชาสัมพันธ์ในท้องถิ่นว่า หอกระจายข่าวเป็นสื่อมวลชนท้องถิ่นที่เหมาะสมการใช้เผยแพร่ข่าวสารความรู้ให้กับประชาชนในชนบททั่ว ๆ ไปที่อยู่นอกระบบโรงเรียนดีกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ สามารถถ่ายทอดข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านได้ทันเหตุการณ์และทั่วถึง สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชนได้ โดยเฉพาะ เนื่องจากติดตั้งอยู่ในชุมชนและชุมชนเป็นเจ้าของ" นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีการรับรู้ว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนประเภทการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญสูงกว่ากิจกรรมประเภทอื่น ซึ่งอาจเป็นเพราะปัจจุบันหลายฝ่ายได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะ

โครงการยกระดับความรู้พื้นฐาน กำนันและผู้นำหมู่บ้านซึ่งเป็นโครงการโดยความร่วมมือระหว่างกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ได้กล่าวถึง ความสำคัญของผู้นำท้องถิ่นว่าจำเป็นต้องได้รับโอกาสทางการศึกษาก่อน เพื่อเพิ่มทุนประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ และจักได้นำความรู้และตระหนักในความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้ท้องถิ่นที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ เป็นสำคัญ ซึ่งผลจากโครงการนี้ทำให้มีกลุ่มกำนันและผู้นำหมู่บ้านได้เข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดราชสีห์มาได้กำหนดค่าให้กลุ่มผู้นำท้องถิ่น คือ กำนันและผู้นำหมู่บ้าน เป็นกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญ มาตั้งแต่ปี 2536 ปรากฏว่าได้รับความสนใจจากกำนันและผู้นำหมู่บ้านเป็นอย่างมาก โดยเข้ารับการศึกษากับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเพิ่มมากขึ้น จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กำนันและผู้นำหมู่บ้านมีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถึงร้อยละ 39 จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กำนันและผู้นำหมู่บ้านมองเห็นความสำคัญของการศึกษาสายสามัญ จึงทำให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญมากกว่ากิจกรรมอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ บงกช พรหมมี (2538) ได้กล่าวว่าผู้ที่เคยมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียนจะเห็นประโยชน์ของการศึกษาต่อ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งมีผลต่อการชักชวนหรือแนะนำให้ผู้อื่นได้ตัดสินใจศึกษาต่อได้ง่ายขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิกุล เกียรติกุล (2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการศึกษานอกโรงเรียนของประชาชนพบว่า ประชาชนตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพราะได้รับคำชักชวนจากผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนันและผู้นำหมู่บ้าน และผู้นำชุมชนสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนได้ ฉะนั้นในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ เพื่อให้โครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการแจกเอกสารจะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่เป็นสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีประโยชน์และสามารถเชิญชวนและให้รายละเอียดของกิจกรรมมาได้เป็นอย่างดี ดังนั้นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจึงควรได้มีการพิจารณาจัดเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์แล้วส่งมอบให้กำนันและผู้นำหมู่บ้านได้นำไปเผยแพร่ให้แก่ประชาชนต่อไป

2.2 ด้านการประสานงาน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีค่าระดับการรับรู้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่มีค่าเฉลี่ยรองจากด้านการประชาสัมพันธ์ กลุ่มก้านันและผู้นำหมู่บ้านมีการรับรู้ของตนเองมีการประสานงานกิจกรรมการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องสายสามัญมากกว่ากิจกรรมอื่น ส่วนหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและประชาชน มีการรับรู้ก้านันและผู้นำหมู่บ้านมีการประสานงานกิจกรรมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพมากกว่ากิจกรรมอื่น เมื่อรวมทั้ง 3 กลุ่มพบว่า ก้านันและผู้นำหมู่บ้านมีการประสานงานกิจกรรมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพมากกว่ากิจกรรมประเภทอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในห้องกิน และเป็นไปตามความต้องการของประชาชนเกิดประโยชน์ต่อทุกคนในห้องกิน จึงทำให้ก้านันและผู้นำหมู่บ้านเห็นความสำคัญของการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนและชุมชนโดยส่วนรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นคือ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้แก่ครูหรือวิทยากร เช่น ดูแลให้ความปลอดภัย เป็นต้น อาจเป็นเพราะการดูแลความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่หลักของก้านันและผู้นำหมู่บ้านอยู่แล้ว ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ 2457 ส่วนในประเด็นที่เกี่ยวกับการประสานงานติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เช่น การติดต่อให้เจ้าหน้าที่เข้าไปจัดกิจกรรมในหมู่บ้าน และการสำรวจรายชื่อผู้ไม่รู้หนังสือ หรือผู้รู้ในห้องกิน จะมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบาทในการประสานงานของก้านันและผู้นำหมู่บ้านกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอยังไม่ชัดเจน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความบกพร่องในการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย ดังที่ผลการวิจัยของ อุไรวรรณ นิวาตะบุตร (2525) ที่พบว่า การประสานงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกับหน่วยงานอื่นที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร มีการประสานงานไม่ทั่วถึง และขาดข้อมูลเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียนที่เป็นปัจจุบัน ขาดการจัดประชุม สัมมนา เครือข่ายให้เข้ารายงานการศึกษานอกโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพฑูรย์ น้อมกล่อม (2531) ที่ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการประสานงานยังเป็นปัญหาที่แก้ไม่ตกและนับเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่ทำให้โครงการการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงลักษณ์ ยอดจูน (2537) ได้พบว่า ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการส่งเสริมการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายบริการการศึกษานอกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจึงควรได้มีการวางแผนร่วมกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในการวางแผน

การประสานงานในระดับต่าง ๆ และกำหนดบทบาทด้านการประสานงานของกักกันและผู้ใหญ่บ้าน ได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อให้กักกันและผู้ใหญ่บ้านเป็นเครือข่ายงานการศึกษาออกโรงเรียนและเชื่อมโยงประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนอย่างแท้จริง เนื่องจากการประสานงานเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งในการบริหารซึ่งจะขาดเสียมิได้ จากการศึกษาของจักรชัย อรุณรัตน์ (2522 อ้างใน ประเจตน์ กฤษณะพันธ์, 2534) ได้กล่าวถึงการประสานงานในระบบการบริหารราชการส่วนภูมิภาคว่าการประสานงานเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น เพราะเป็นส่วนราชการที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงควรมีการชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจในการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานกับกักกันและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้กักกันและผู้ใหญ่บ้านมีความชัดเจนในบทบาทด้านการประสานงานมากขึ้น และเพื่อให้การจัดกิจกรรมดำเนินการไปด้วยดี สอดคล้องกับแนวความคิดของ นันทมัตถ์ อัลตุลกาเคร์ (2534) ที่กล่าวว่า การประสานงาน คือ การช่วยให้สัดส่วนงานที่แต่ละบุคคลรับผิดชอบอยู่ให้ผ่านไปด้วยความราบรื่นและสู่เป้าหมาย การประสานงานที่จะช่วยให้งานคล่องจงก้นนั้นจะต้องอาศัยการวางแผนที่ดีเป็นสำคัญ

2.3 บทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล ผลการวิจัยพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีการรับรู้ว่าการกักกันและผู้ใหญ่บ้านมีการควบคุมและติดตามผลการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ต่ำกว่าบทบาทด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นลินี ศรีสารคาม (2528) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดการศึกษาออกโรงเรียน พบว่า กรรมการหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลน้อยกว่าบทบาทอื่น ๆ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ วินัย เชื้อเพชร (2532) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนของคณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นคือกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนในด้าน การตัดสินใจและด้านการติดตามผลน้อยกว่าด้านอื่น ๆ อาจเป็นเพราะบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผลเป็นบทบาทที่ต้องใช้เวลาควบคุมและดูแลอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับงานวิจัยของ พล ศรีภักยา (2530) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของผู้นำท้องถิ่นที่มีต่อการจัดบริการการศึกษาออกโรงเรียน ได้กล่าวว่าสาเหตุหนึ่งของการจัดบริการการศึกษาออกโรงเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเป็นเพราะขาดการติดตามผลที่ต่อเนื่องในระดับท้องถิ่น แต่กักกันและผู้ใหญ่บ้านมีภาระหน้าที่มากมายจึงไม่สามารถมีบทบาทด้านนี้ได้ชัดเจน นอกจากนี้

บทบาทด้านการควบคุมและติดตามผล จัดเป็นบทบาทใหม่ของกานันและผู้นำหมู่บ้านจึงทาท่าไม่มีความรู้ และไม่เคยได้รับการอบรมชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผลอย่างจริงจัง ทาท่าให้ไม่รู้ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง จึงควรได้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทด้านการควบคุมและติดตามผลแก่กานันและผู้นำหมู่บ้าน เพื่อให้กานันและผู้นำหมู่บ้านได้ทราบถึงแนวทางที่ควรปฏิบัติ และตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทด้านนี้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ นลินี ศรีสารคาม (2528) ที่กล่าวว่าบทบาทการติดตามผลและประเมินผล เป็นบทบาทที่สำคัญในการที่จะสร้างตัวแทนนักศึกษานอกโรงเรียนในห้องเรียนเพื่อจะเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมต่อเนื่องตลอดไปบนหมู่บ้าน สำหรับกิจกรรมที่ได้รับการควบคุมและติดตามผลมากที่สุดคือ การศึกษา เพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร อาจเป็นเพราะกิจกรรมประเภทนี้ได้มีการดำเนินงานในลักษณะขยายแหล่งความรู้ต่าง ๆ เข้าไปอยู่ในชุมชน โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและดูแล จัดเป็นสาธารณสมบัติ ซึ่งเป็นหน้าที่ในการควบคุมดูแลของกานันและผู้นำหมู่บ้านอยู่แล้ว เห็นได้จากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ก็คือ ดูแลการจัดตั้งแหล่งความรู้ในห้องเรียน เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของกานันและผู้นำหมู่บ้านที่จะต้องทำหน้าที่ในการดูแลสาธารณสมบัติของห้องเรียนด้วย ส่วนข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการรับรู้ต่ำกว่าข้ออื่น ๆ คือ การรายงานผลการจัดกิจกรรมต่อศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ โดยวิธีบอกกล่าวหรือเขียนรายงาน เป็นข้อที่น่าสังเกตคือ ประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ในทุกกิจกรรม ทั้ง ๆ ที่เป็นขั้นตอนในการดำเนินงานที่สำคัญ และมีประโยชน์ต่อการดำเนินงาน ดังนั้นจึงควรได้มีการชี้แนะแนวทางให้กานันและผู้นำหมู่บ้านได้รู้ถึงประโยชน์ของการรายงานผล และควรได้ทบทวนรูปแบบหรือวิธีการรายงานผลที่สะดวกต่อการปฏิบัติ เพื่อให้กานันและผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทด้านนี้เพิ่มมากขึ้น

3. อภิปรายผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้บทบาทของกานันและผู้นำหมู่บ้าน

ผลการเปรียบเทียบบทบาทของกานันและผู้นำหมู่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของตนเอง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และประชาชน โดยรวมทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่า

3.1 กลุ่มกานันและผู้นำหมู่บ้านมีค่าระดับการรับรู้สูงกว่ากลุ่มประชาชนทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกานันและผู้นำหมู่บ้านได้มีบทบาททั้ง 3 ด้าน คือ การประชาสัมพันธ์ การประสานงาน

และการควบคุมและติดตามผล ในทางจิตกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยที่ตนเองรับรู้ว่าได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่อาจขาดการประชาสัมพันธ์ในการแสดงบทบาทของตนเองที่ได้ปฏิบัติให้กับประชาชนได้รับรู้ ตลอดจนกานันและผู้นำหมู่บ้านในฐานะของผู้ให้บริการจึงคิดว่าตนเองได้มีระดับการปฏิบัติเพียงพอแล้วจึงทำให้ไม่มีการปรับปรุงบทบาท ซึ่งเป็นสาเหตุให้ประชาชนมีค่าระดับการรับรู้ต่ำกว่ากลุ่มกานันและผู้นำหมู่บ้าน ดังนั้นจึงควรมีการหาแนวทางเพื่อให้นักันและผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น

3.2 กลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีค่าระดับการรับรู้สูงกว่ากลุ่มประชาชนทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้มีการร่วมประชุมประจำเดือนกับกานันและผู้นำหมู่บ้าน จึงได้มีโอกาสได้พบปะพูดคุยหรือได้รับรายงานและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากกานันและผู้นำหมู่บ้าน จึงเป็นสาเหตุให้มีการรับรู้สูงกว่ากลุ่มประชาชน

3.3 กลุ่มกานันและผู้นำหมู่บ้านมีค่าระดับการรับรู้ไม่แตกต่างจากกลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการได้มีการพบปะพูดคุยกันอยู่เป็นประจำ ตลอดจนจากข้อมูลพื้นฐานของการวิจัยครั้งนี้พบว่า กานันและผู้นำหมู่บ้านส่วนใหญ่นิยมเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา การจัดการศึกษานอกโรงเรียนมาแล้ว ตลอดจนหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอส่วนหนึ่งที่เข้าร่วมประชุมกับกานันและผู้นำหมู่บ้านทุกเดือน และหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจะต้องได้ปรึกษาและขอความร่วมมือจากกานันและผู้นำบ้านในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนก่อนดำเนินการทุกครั้ง

เมื่อพิจารณาระดับการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างจะพบว่า กลุ่มประชาชนมีค่าระดับการรับรู้ต่ำที่สุด แม้ว่าจะอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่นเดียวกับการรับรู้ของกลุ่มกานันและผู้นำหมู่บ้านและกลุ่มหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ แต่เมื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้แล้วปรากฏว่าต่ำกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนอยู่ในฐานะของผู้รับบริการ จึงอาจมีการคาดหวังบทบาทของกานันและผู้นำหมู่บ้านไว้สูงกว่าการปฏิบัติจริง เนื่องจากประชาชนมีการยอมรับและยกย่องให้กานันและผู้นำเป็นผู้เฒ่าของตนเอง จึงส่งผลให้มีความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของกานันและผู้นำหมู่บ้านไว้ว่าควรปฏิบัติบทบาททุกด้านอยู่ในเกณฑ์มาก แต่ผลที่ออกมาแล้วมีการปฏิบัติบทบาทไม่เท่าที่ประชาชนคาดหวัง จึงทำให้ประชาชนมีระดับการรับรู้ต่ำกว่ากลุ่มอื่น สอดคล้อง

กับแนวคิดของ ไทบูลย์ ช่างเรียง (2515 ย่างถึงงาน ชูศักดิ์ ชูช่วย, 2533) ได้กล่าววาทบทวนจริงที่บุคคลแสดงนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับบทบาทที่ควรจะเป็นไปตามภักดีสถานของสังคม

จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกกระบบโรงเรียน โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางทุกด้าน ผู้วิจัยเห็นว่าควรได้มีการพิจารณา กำหนดบทบาทในแต่ละด้านของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ควรมีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกกระบบโรงเรียนให้ชัดเจน เพื่อให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้มีบทบาทเพิ่มขึ้นจนอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก กำนันและผู้ใหญ่บ้านในฐานะที่เป็นผู้นำท้องถิ่นควรรได้เป็นตัวอย่างในการมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน ด้านการจัดการศึกษานอกกระบบโรงเรียนในท้องถิ่นของตนเอง ถ้ากำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่ให้ความสำคัญก็จะเป็นการยากลำบากในการที่จะทำให้นักในท้องถิ่นได้ตระหนักถึงความสำคัญ และการมีส่วนร่วมต่องานการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ประเด็นสำคัญก็คือกำนันและผู้ใหญ่บ้านต้องมีความรู้ ความเข้าใจในงานการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ตระหนักถึงความสำคัญและมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่จัดขึ้นในท้องถิ่น มิใช่ปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น ดังที่ สุบัญญัติ กิติวิสาร (2526) ได้กล่าวถึงลักษณะการทำงานของกำนันต่อการทำความร่วมมือกับงานการศึกษานอกกระบบโรงเรียนว่างานส่วนใหญ่ที่กำนันให้ความร่วมมือ นั้น เป็นงานที่จะต้องทำอยู่เป็นประจำ เช่น การดูแลความปลอดภัยในท้องถิ่น ดังนั้นจึงถือได้ว่ากำนันทำไปในฐานะตัวแทนของทางราชการ และปฏิบัติงานแบบที่รับคำสั่งมาปฏิบัติมากกว่าปฏิบัติด้วยตนเอง และงานวิจัยของ นลณี ศรีสารคาม (2528) ได้ชี้ให้เห็นว่าคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเห็นว่าควรปฏิบัติงานตามโครงการที่วางไว้เท่านั้น การเข้าร่วมโครงการพัฒนาของหน่วยงานอื่น ๆ ในหมู่บ้าน จะทำให้งานในหน้าที่ล่าช้า จากความคิดเช่นนี้จึงให้ความสำคัญต่องานการศึกษานอกกระบบโรงเรียนต่ำกว่างานในหน้าที่ที่บังคับไว้ และเคยปฏิบัติมาจนงานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานการศึกษานอกกระบบโรงเรียน นอกจากจะให้ความสำคัญแล้ว จำเป็นต้องหาแนวทางในการสร้างจิตสำนึกถึงความสำคัญ และประโยชน์ของงานการศึกษานอกกระบบโรงเรียนให้อยู่ในตัวของผู้ปฏิบัติงานด้วย จึงจะทำให้มีบทบาทที่เกิดประโยชน์ต่องานการศึกษานอกกระบบโรงเรียนอย่างแท้จริง

ประเด็นที่สำคัญอีกข้อหนึ่ง คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ดังผลการวิจัยของ ผดุง อารยะวิญญู และคณะ (2528) ได้พบว่า ความสัมพันธ์อันดี

ระหว่างท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลสำเร็จงานการพัฒนาชนบทระดับหมู่บ้าน ดังนั้นศูนย์การศึกษาอกรโรงเรียนจังหวัดและศูนย์บริการการศึกษาอกรโรงเรียนอำเภอจึงควรเน้นด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อก่อประโยชน์ทางด้านการให้ความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาข้อมูลจากประชาชนที่เป็นผู้รับบริการการศึกษาอกรระบบโรงเรียน ตามกลุ่มเป้าหมายการจัดกิจกรรมการศึกษาอกรระบบโรงเรียนของศูนย์การศึกษาอกรโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา เท่านั้น ดังนั้นหากจะนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้กับประชาชนทั่วไปควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาอกรระบบโรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ปานกลางทุกด้าน ดังนั้นจึงควรมีการพิจารณาวางแผนเพื่อพัฒนาให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยศูนย์การศึกษาอกรโรงเรียนจังหวัดและศูนย์บริการการศึกษาอกรโรงเรียนอำเภอ ควรจัดทำคู่มือแนะนำบทบาทและแนวทางการปฏิบัติบทบาทแต่ละด้านให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านนำไปปฏิบัติ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มิมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษาอกรระบบโรงเรียน โดยการใช้หอกระจายข่าว จึงควรมีการแนะนำเกี่ยวกับการใช้หอกระจายข่าวเพื่อการประชาสัมพันธ์งานการศึกษาอกรระบบโรงเรียนแก่กำนันและผู้ใหญ่บ้านในด้านการจัดรูปแบบรายการ การดำเนินรายการให้มีสาระน่าสนใจ และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษาอกรระบบโรงเรียนด้วยวิธีการแจกเอกสารต่ำกว่าวิธีอื่น ๆ ดังนั้นศูนย์การศึกษาอกรโรงเรียนจึงควรได้มีการจัดทำหรือมีการประสานงานกับกรมการศึกษาอกรโรงเรียนจัดขอเอกสาร

การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งต่อไปสู่หน่วยบริการการศึกษานอกโรงเรียนมอบให้กับกำนัน และผู้ใหญ่บ้านได้นำไปเผยแพร่ให้กับประชาชนต่อไป

1.4 ควรมีการพิจารณาบทบาทด้านการประสานงานระหว่างศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ กับกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้มีบทบาทร่วมกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ต่อการประสานงานกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เช่น การเพิ่มความเข้มแข็ง ในการพูดคุย การอำนวยความสะดวก การอำนวยความสะดวกในการให้บริการ เป็นต้น

1.5 จากผลการวิจัยพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการควบคุมและติดตามผลต่ำกว่าบทบาทอื่น ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จึงควรร่วมมือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จัดอบรมให้ความรู้แก่กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นการเฉพาะด้าน โดยเน้นด้านการควบคุมและติดตามผลเป็นพิเศษ

1.6 ควรมีการจัดประชุม อบรม สัมมนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน เข้าใจถึงบทบาทของตนเองในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน จนเกิดความชัดเจนในบทบาทและเสริมสร้างแนวคิดให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในการปฏิบัติอยู่เสมอ และตระหนักในการมีส่วนร่วมเพื่อจะได้เป็นตัวแทนของนักการศึกษานอกระบบโรงเรียนในท้องถิ่น สามารถดำเนินงานต่อไปได้ในท้องถิ่น

1.7 ควรเปิดโอกาสให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทของตนเองที่ควรมีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งอาจทำในลักษณะการสำรวจความคิดเห็นก่อนการกำหนดบทบาท

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.3 ความมีการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากกักกันและผู้หยุดบ้าน

2.4 ความมีการวิจัยบทบาทของกักกันและผู้หยุดบ้านที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยแยกศึกษาบทบาทแต่ละด้านคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุมและติดตามผล เพื่อให้ได้รายละเอียดของบทบาทในแต่ละด้านที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย